

ЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ

О.В. Никитенко

Національний університет харчових технологій

Сучасний швидкий розвиток інформаційних технологій, зростаюча потреба у співпраці між різними країнами світу, вимагає суттєвих змін у підході до вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах. У зв'язку з цим в Україні підготовка фахівців технічних й економічних спеціальностей з поглибленим вивченням іноземних мов повинна стати однією із найважливіших складових системи вищої технічної освіти.

Головною метою навчання іноземної мови у вищому закладі стає формування у студентів вміння іноземною професійною спілкування у реальних ситуаціях, тобто набуття іноземною комунікативної компетентності в обмеженому обсязі.

Поняття комунікативної компетентності увійшло у науковий обіг у 1972 р. завдяки американському лінгвісту Д.Хаймзу [3], чия теорія була спрямована на визначення того, що має знати мовець, аби бути компетентним у спілкуванні. Важливим моментом в теорії є необхідність у навчанні мови зосереджуватися на комунікативних вміннях більше, ніж на знаннях граматичних структур. Саме з 70-х років і розпочалися інтенсивні дослідження проблеми комунікативної компетентності як результат осмислення соціальної функції мови й комунікативного спрямування мовленнєвої діяльності людини.

До складу комунікативної компетентності поряд з мовленнєвою, мовною та лінгвосоціокультурною входить і навчально-стратегічна компетентність.

Її метою є формування загально навчальних умінь і навичок, опанування стратегіями вивчення і використання іноземною мовою, що допомагають студентам оволодівати іноземною комунікативною компетентністю.

Термін « навчально-стратегічна компетентність » з'явився в 1980 році. Його автори, вчені М. Кенейл та М. Свейн, вбачали навчально-стратегічну компетентність «у досконалому володінні стратегіями вербального та невербального спілкування, які можуть бути задіяними, щоб компенсувати зрив у ньому, викликаний наявними умовами ситуації спілкування, що його обмежують, або недосконалою компетентністю співрозмовників в одній або декількох сферах комунікативної компетентності, і щоб підвищити ефективність процесу спілкування [1, с.16]».

Навчально-стратегічна компетентність складається з двох компонентів: навчальної та стратегічної компетентностей.

Навчальна компетентність є основою розвитку у студентів загальної мовної усвідомленості без якої неможливе успішне формування інших мовних компетентностей. Навчальна компетентність визначається як здатність і готовність особистості до усвідомленого й ефективного самостійного управління навчальною діяльністю від постановки завдання до самоконтролю та самооцінки. Змістом цього виду компетентності є різного роду знання про власні психологічні особливості, про навички та вміння вибрати найбільш ефективні навчальні і комунікативні стратегії відповідно до навчальних цілей, вміння працювати в парах, долати негативні емоції в процесі вивчення іноземної мови.

Друга складова, стратегічна компетентність, розглядається як здатність компенсувати у процесі спілкування недостатність знання мови, долати мовний бар'єр, який виникає в процесі реального спілкування іноземною мовою.

Термін «стратегія» означає оптимальну послідовність певних дій з метою досягнення найкращих результатів. Мета вивчення мови — як рідної, так і іноземної — виявляється передусім у формуванні здатності учня виконувати мовленнєву діяльність за умови власного вибору й успішного застосування найбільш ефективних у конкретних умовах комунікативних стратегій.

Сучасні дослідники виокремлюють наступні види стратегій [4]:

- навчальні стратегії (стратегії концентрації на навчанні, конкретному завданні; стратегії планування процесу учіння; стратегії контролю за розумінням, ходом виконання завдань; стратегії самооцінки виконання завдань стратегії запам'ятовування та ін.);

- стратегії використання іноземної мови у різних видах мовленнєвої діяльності (використання мовленнєвих кліше; моніторинг успішності усного висловлювання за допомогою жестів, міміки, дій слухача та ін.);

- комунікативні стратегії (формулювання запитань з метою уточнення, корекції, здогад, стратегії керування емоційним напруженням, зменшення хвилювання; використання мови тіла, співробітництво з носіями мови).

Результатом оволодіння переліченими стратегіями, а також навичками і вміннями їх використовувати є методична готовність студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Дослідження доводять, що саме достатньо розвинута навчально-стратегічна компетентність дозволяє людині впоратися з неочікуваними у пізнавальному чи психологічному плані проблемами в процесі непередбаченого мовлення, коли можливість скористатися готовими рішеннями є надзвичайно обмеженою.

Отже, оволодіння майбутніми фахівцями іншомовною комунікативною компетентністю на відповідному рівні вимагає інтенсивної самостійної роботи, ефективна організація і виконання якої значною мірою залежить від рівня сформованості у студентів навчально-стратегічної компетентності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing / M. Canale, M. Swain // *Applied Linguistics*. -1980.-Vol. 1.- P. 1-47.

2. Dornyei Z, Thurrell S. Strategic Competence and How to Teach it / Z. Dornyei, S. Thurrell // *E. L T. Journal*. — 1991.-№ 45/1. — P. 16-23.

3. Hymes D. On communicative competence / D. Hymes. -Harmondsworth: Penguin, 1972. — P. 269-293.

4. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Підручник. — 2-ге вид., випр. і перероб. — К.: Ленвіт, 2002. — 328 с.